

ЎЗБЕКИСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ХАЛЫҚ ТӘЛІМІ МИНИСТРЛІГІ

ӘЖІНИЯЗ АТЫНДАҒЫ НӨКІС МЕМЛЕКЕТТІК ПЕДАГОГИКАЛЫҚ
ИНСТИТУТЫ

«Табиғый пәндер» факультеті

Биология оқыту методикасы кафедрасы

Биология оқыту методикасы бакалавр бағдары бойынша
4- курс қазақ топарының студенті Уразбаев Сейтқасымның
«Биологияны оқытуда инновацион технологиялар» пәнінен

«Модульді тәлім технологиясының өзіне тән қәсиеттері»
тақырыбындағы

КУРС ЖҰМЫСЫ

Орындаған:	С. Уразбаев
Ғылыми жетекші:	Ш.Тамамбетова
Кафедра меңгерушісі:	М.Балтабаев

Нөкіс 2016

МАЗМУНЫ

КІРІСПЕ.....	3
I ТАРАУ. Модуллі тәлім технологиясының өзіне тан тараптері.	
1.1 .Модуллі тәлім технологиясы	6
1.2. Модул дәстүрі түрләрі және олардың өзіне тан тараптері.....	7
1.3.Оқытушінің педагогикалық және оқушылардың оқу-білу іскерліклеріндегі өзіне тан тараптері.....	15
1.4.Модуллі тәлім технологиясы бойынша талабадін өз-өзіні бақлау қылуға қаратылған модул дәстүрі.....	16
II-негізгі бөлім. Биологияны оқытуда модуллі сабақтардан пайдалану.	
2.1. Атіргүлілер туқымласы тақырабындағы модуллі сабақтың дүзілісі және технолдік картасі.....	19
2.2. Суда және кургаклікта жасаушілардың түрлілігі және аһметі тақырабындағы модуллі сабақтың дүзілісі және технолдік картасі.....	22
2.3. Қаннің формалі элементтері тақырабындағы модуллі сабақтың дүзілісі және технолдік картасі.....	26
ҚОРЫТЫНДЫ	30
ПАЙДАЛАНҒАН ӘДЕБИЕТТЕР.....	32

КІРІСПЕ

Қазіргі дәуірде оқушылар ХХІ ғасырға өздерінің ерекшеліктерімен қадам тастап жатыр. Сондықтан оқушыларды заман талабына сай оқыту, тәрбиелеу және дамыту арқылы жастардың жетіскендіктерін қалыптастыру талап етіледі. Республикамызда қоғамдық саяси дамудың ғылымға негізделген келешек жоспарын жасап, оның бастаушы бағытын белгілеп алу үлкен маңызға ие болғандықтан, шығармашылық ұқыбы бар, ғылым негіздерін меңгеріп, оны күнделікті өмірде пайдалану мүмкіндігіне ие жоғары мәдениетті, әдепті, ақылды, білімді жастар өте қажет. Президент И.А.Каримов тәлім-тәрбие саласына ұлттық дидактикалық тұрғыдан қарап, оны былай бейнелейді: «Білімдендіру Өзбекстан халқының рухани дүниесіне жаңалану қызметін ұсынды. Өсіп келе жатқан ұрпақтың барлық жақсы мүмкіндіктері онда өз көрінісін тапты, кәсібі, шеберлігі үздіксіз қалыптасты, жасы үлкендердің дана тәжірибесі меңгеріліп алынды және жастарға өтті».

Президентіміз ғылыми жақтан негіздеп берген тәлім-тәрбие моделін практикада қолдану оқу процесін технологияластырумен тығыз байланысты. Сондықтан да «Кадрлар дайындаудың Ұлттық бағдарлама»сында «Оқу-тәрбие процесін алдыңғы педагогикалық технологиялармен қамтамасыз ету» оның екінші, үшінші басқыштарында орындалатын жауапкершілікті міндеттердің бірі есебінде белгіленді. Мұндай міндеттерді орындау жолдары мемлекетіміздің «Білімдендіру туралы» Заңында, орта білім беру стандартында көрсетілген.

Осы жағдайларға байланысты тәлім-тәрбие процесінің мазмұны да жаңаланды. Жалпы орта білім берудің мемлекеттік білімдендіру стандарты, жаңа педагогикалық технология талаптары істеп шығылып, практикада сабақ өту барысында қолданылып жатыр.

Биология сабағында да жаңа педагогикалық технология әдістері мен құралдарын қолдану оқушылардың білім дәрежесінің артуына, еркін пікірлеп, шығармашыл әрекет етуіне мүмкіндік жаратады. Мұның үшін

біріншіден, сыныпта еркін психологиялық атмосфера, оқушыларға құрмет, сенім, шығармашылдық қабілетін дамытуға жағдай жасау;

екіншіден, оқу әрекетінің жоғары мотивін келтіріп шығару, ол тек оқушыларға меңгерілетін материалдың маңызын ғана білдіріп қоймай, ал оларға мұғалім тарапынан ұсынылған білім арудың методы мен үрдістері екендігіне сенімін келтіріп шығару;

үшіншіден, оқушылардың білім алуда белгілі бір қорытындыға келетін сенімді метод және үрдістермен құралдандыру (түсіну, еске түсіру, алған білімін практикада қолдана білуге ыңғайлы әдістермен құралдандыру). Бұл оқушылардың жақсы оқуына, тәлім-тәрбие алуда жетістікке, шығармашылдыққа жетектейтін пайдалы жолдардың бірі есептелетінін түсіну;

төртіншіден, биология пәнінің көбінесе практикалық бағытта алып барылуы, оқушылардың тыңғылықты, нәтижелі білім алуына, білуіне, оқу ісінің жеңілдесуіне, оқушының өз білімі және күшіне сенуіне алып келеді;

бесіншіден, барлық оқушылардың жоғары дәрежеде білім алып, оны жаңа жағдайда қолдана білуі мүмкіндігіне жағдай туғызу, сабақ барысында оқушылардың шығармашылық әрекетін дұрыс тиімді ұйымдастыра білу және бұған олардың өз еңбегінің нәтижесіне қанағаттана алатындай жағдай келтіріп шығару.

Сабақтың теориялық жағы негізгі факттермен дәлелденіп, оның ғылыми мәні көңілге қонымды болса, ол оқушылардың логикалық ойлау ынтасын арттырады және сабақ оқушыларға әсерлі болады да, сонымен сабақтың әдістемелік жағы да тиімді болады. Бұл мұғалімнің материалды баяндау әдісін шеберлікпен игере алуына, дидактикалық заңды принциптерді орынды қолдануына, қажетті көрнекі құралдар мен тәжірибе жұмыстарын тиісті кезінде көрсете білуіне байланысты.

Биология сабағында жаңаша оқыту әдісін енгізу жедел білім беруші және практикада жақсы нәтиже беретін оқыту үрдістерін меңгерудегі негізгі

міндеттердің бірі өз жағдайымызға және дүние жүзілік стандартқа сәйкес келетін білім берудің жаңаша методтарын, жолдарын істеп шығуды талап етеді.

Педагогикалық технология жан-жақты дамыған жеке адамды қалыптастыру қызметі болғандықтан, биология пәнінде жаңаша оқыту оқушылардың еркін пікірлеп, өз бетінше істеуіне, терең білім алуына мүмкіндік жаратады. Бұл курс жұмысында оқушылар дүниетанымының, ой-өрісінің кеңеюіне, еркін пікірлеуіне мүмкіндік жарататын заманагөй технологиялардың тиімділігін биология сабағында көріп шығуды өз алдымызға міндет етіп қойдық.

I ТАРАУ. Модулді тәлім технологиясының өзіне тан тараптары.

1.1 Модулді тәлім технологиясы

Модулді тәлім технологиясы модулларға негізделеді. Модуль латынша сөз болып, бөлім (блок) деген мағынаны білдіреді.

Биологияны оқытуда модулді тәлім технологияларынан пайдалануда сабақта қолданылатын тақырып логикалық жақтан аяқталған пікірді бөлімдер, яғни модулларға ажыратады және әр бір бөлімді оқушылар өз бетінше меңгеруі үшін оқу тапсырмалары беріледі. Осы оқу тапсырмалары негізінде, әр бір модуль аяғында сұрақ-жауап өткеріліп, қорытынды жасалады.

Бұл сабақтарда оқушылардың білу қызметі модулдарды ізбе-із меңгеруін назарда тұта отырып ұйымдастырылады. Әр бір модулды меңгеру процесі оқушылардың терең білу қызметінің элементі болып есептеледі, яғни бір сабақта терең ұйымдастыруы назарда тұтылған оқушылардың оқу қызметі тақырып бөлінген модулдарға сай оқу қызметі элементтерінен тұрады. Егер сабақта меңгерілетін тақырып мазмұны 4 модульден тұратын болса, оқушылардың оқу-білу қызметіне сай жағдайда 4 оқу қызметі элементі (ОҚЭ)нен тұрады. Сонны ерекше айта кету керек, сабақтың соңында оқушылардың өз қызметтерін талдауы және өзін-өзі бағалауын іске асыру мақсатында модуль бағдарламасын аяқтау басқышы болады. Сондықтан пікір жүргізіліп жатқан осы сабақта қолданылатын модуль бағдарламасында 5 оқу қызметі элементі (ОҚЭ) болады. Мұғалім осы негізде модуль бағдарламасын жасайды.

Оқу орындарының негізгі міндеттерінен бірі, оқушыларға адамзат тарихы барысында пайда еткен білімдерді жеткеру, пән негіздері бойынша тұрақты білім алуы үшін тиісті жағдай жарату, қажет хабарларды таңдау және өз бетінше оқуды үйрету арқылы білім алуға болған қажеттілігін қамтамасыз ету және қызығушылығын арттыру болып табылады.

Бұл міндеттерді дәстүрлі тәлім технологиясы арқылы шешіп болмайды, сондықтан тәлім-тәрбие процессіне модульді тәлім технологиясын қолдану қажеттігі туды.

Модульді тәлімнің негізгі мәні, оқушылар модуль бағдарламасы жәрдеміде өз бетінше ізденуге негізделген оқу-білу қызметі арқылы белгіленген мақсатқа жетеді.

Модуль бағдарламалары тақырыптың тәлімдік, тәрбиелік және дамытушылық мақсаттарынан келіп шығатын модуль бағдарламасының дидактикалық мақсаты, оқушылардың сабақ барысында орындайтын оқу тапсырмалары, тапсырмаларды орындау бойынша берілген ұсыныстар, модуль бағдарламасын аяқтау бөлімін өз ішіне алады.

1. 2. Модуль дәстүрлі түрлері және олардың өзіне тән тәріптері.

Модуль дәстүрлеріді дүзуде оқытушы ітібарін төмендегілерге каратуі зарүр:

1. Модуль дәстүріден көзде тұтылған дидактик мақсатті анік жарту. Дәстүріді білімде, сабақ ісленбесінде оқытушы сабақтің тәлімлік, тәрбиелік және рауажландырушы мақсетлерін өз аркасіна жүклейді, яғний оқушыларда тийкаргі түсініктерді формаландіру, ілмий дунйо карасті кеңейту, тәрбие беру және һ.б. Модуль дәстүріді дидактик мақсаты сабақтің жоғарыда айтілған мақсетлеріге біргелікті һалда оқушылардың аркасіна жүклетіледі. Ұсыны белгілеу керек, мақсет анік болса, оган муапық һалда тәдбірлер колланіладі және ерісу аңсат болады.

Модуль дәстүріді дидактик мақсетін анықтауда оқытушы биологияны оқытудің дидактик мақсеттер жийнагі (ДМЖ), яғний биологияны оқытудан көзде тұтылған мақсатті, теманің білімлік, тәрбиелік және рауажландырушы мақсетлері дүзіледі, сабақта пайдаланілатін модуль дәстүріді дидактик мақсаты (МДМ) ні, тема ажратілған модульлардан келіп шігатін жеке дидактик мақсатті (ЖДМ)ні анік ойлауі зарүр. ДМЖ - Дидактик мақсетлер жийнагі биология оқу пані йокі бабін үйренуде көзде тұтылған мақсет бөлса, МДМ –

модул дәстүрі дидактик мақсаты - бұл бір сабақ дауамында ерісілуі керек болған мақсет, ЖДМ - жеке дидактик мақсет бұл - модул дәстүрінен орын алған модулдерді үйренуден гөзеленген мақсеттер деп түсіну керек.

ДМЖ								
МДМ			МДМ			МДМ		
<u>ЖД</u>	<u>ЖД</u>	<u>ЖД</u>	<u>ЖД</u>	<u>ЖДМ</u>	<u>ЖД</u>	<u>ЖДМ</u>	<u>ЖДМ</u>	<u>ЖД</u>
<u>М</u>	<u>М</u>	<u>М</u>	<u>М</u>		<u>М</u>			<u>М</u>

ДМЖ - Дидактик мақсетлер жийнагі биология оқу пані йокі бабін үйренуде көзде тұтылған мақсет бөлса, МДМ – модул дәстүрі дидактик мақсаты - бұл бір сабақ дауамында ерісілуі керек болған мақсет, ЖДМ - жеке дидактик мақсет бұл - модул дәстүрінен орын алған модулдерді үйренуден гөзеленген мақсеттер деп түсіну керек.

Бізге белгілі, ар бір оқу пані тиісті дидактик мақсетлер жийнагіі (ДМЖ) ді көзде тутаді. Талім процесінің тийкаргі формасі болған сабақтар жане ұсы дидактик мақсатлердің белгілі бір бөлімін амелге асіраді. Осы мақсетлер модул дәстүрі дидактик мақсетін пайда етеді. Сабақ дауамында ұсы мақсатті амелге асыру оқушылардың оқу-білу іскерлігі арқылы жүзеге келаді. Бір сабақ дауамында оқушылардың оқу-білу іскерлігі бір емас, балкі модулдерге мас һалда бір неша оқу іскерлігі элементтерінан пайда табаді. Модуллі дәстурлерде орын алған ар бір оқу іскерлігі элементі (ОФЕ) модулнің дидактик мақсетінен келіп шыққан һалда жеке дидактик мақсатті көзде тутаді. Осы тарізде модул дәстүрлерінде жеке дидактик мақсетлер (ЖДМ), модул дәстүрі дидактик мақсаты (МДМ)ні пайда еце, модуллі сабақ баска сабақтар менен біргелікте ұсы оқу панінен көзде тұтылған дидактик мақсеттер жийнагі (ДММ)ні амелге асіраді.

2. Оқу материаліді үйренудің логикалік бағдары (індуктив які дедуктив тарізде берілгенлігі)ні анықтау. Модуллі білім тараптері есепке алынған һалда оқу материаліді мазмунан тамамлаган логикалік ізбе-ізліктегі кіші бөлім (модул)лерге бөлістіру.

3. Оқушылар тарапынан оқу материалдары ар бір модульді және бөлімді өзгертуді үшін пайдаланылатын оқу іскерлігі ұсыныстары белгілеу.

4. Оқу іскерлігі ұсыныстарына байланысты жағдай модульді дәстүрден орын алуы керек болған оқу элементтері және олардың ізде-іздігін анықтау.

5. Оқушылар білімін анықтау және қадағалау бойынша дәстүрлік күнделік бақылау, хабар топтастыру, оқыту мазмұнын қайта істеу, жұмыстағы бақылау және оқушылар біліміндегі тіптік кемшіліктер және қателерді жою екі жолдарын белгілеу.

1. Оқушылар үшін тийкары және көшімша әдебиеттерді таңлау.

Оқушылар модульді дәстүрлі жардемінде оқу материалды жеке және дәретушілікте үйрену процесі ұсы теманы өзгертуді үшін дәстүрде белгіленген уақыт шеңберінде әмелге әсірілуіне ерісуі керек.

Модульді дәстүрлі натийжелі қолданудың кереклі шарты, онда оқушылардың оқу-білу үкіптілігінің оқу элементтерды түрі таңлауы. Себебі оқушылар модульді дәстүрлі менен іслегенде, айнан ұсы оқу элементтерды орынлайдылар.

Біз төменде оқу іскерлігі элементтерінің түрлері жөнінде пікір жүрітеміз. Модульді дәстүрде жуда көп хабар деректерінен пайдаланылады, ұсы себепті оқу іскерлігі элементтерін хабар деректеріне қарай түсіндіру мақсатке муапық.

Модульді тәлім технологиясыдан пайдалануда оқытушы төмендегі мезанларға әмел қылуы керек:

1. Оқушыларға жеке өзгертуді үшін ұсыныс етілетін оқу материалды оқушылардың оқу іمكانіятларын есепке алған жағдай, олар орынлай алайугын және ұсы менен бірге максимал дәрежеде қийін болмаслығы керек.

2. Оқушылар оқу материалды дәстүрде белгіленген уақыт шеңберінде иелелуі керек.

3. Оқытушы оқушыларды оқу материалдары жеке және дәретушілікке өзгертуді көнлікпесіне ие болуыға ерісуі керек. Бұнда, дәстүрлік оқытушы

сабаққа алып кіретін хабарді екі бөлімге ажратаді. Бірінші бөлімді оқушылар оқытушы жардемінде екінші бөлімді дөретушілік және жеке өзлестірулері керек. Кейін белгіленген темаларді модулли сабақ формасінде өткеруді мөлжеллеп, модуль дастурлеріді дүзеді.

Модуль дастүрі оқытушылар тәрәпінен дүзіліп онда оқыту мақсетлері темані үйрену басқыштары, оқушылар тәрәпінен орынланатін оқу іскерлігі элементтері, оқушылар білімді қадағалау жолдары ізбе-із жазыладі.

Ұсыны белголіп өту керек, модуль дастурлері бұл - сабақ тексті және оқытушы тәрәпінен оқу материалді режелестіру емес, балкі оқушылардың ол які бұл темані жеке және дөретушілік үйренулеріге қаратылған оқу іскерлігі дастүрі есептеледі.

Модуль дастурларі оқытушылар тәрәпінен дүзіліп онда оқыту мақсетлері, темані үйрену басқыштары, оқушылар тәрәпінен орынланатін оқу тапсырмалары, оқу іскерлігі элементтері, оқушылар білімін қадағалау жолдары ізбе-ізлігі жазыладі.

Төменде оқу хабар дереклеріне байланысты һалда пайда етілетін оқу іскерлік элементтерінің түрлері кесте тарзіде берілмекте:

К/С	Оқу іскерлігі элементі түрі	Оқу хабар дереклері
ОІЕ-1	Текстлі оқу элементі	Сабақлық, қосымша оқу әдебиеттер, газета және журналлар
ОІЕ-2	Кестелі оқу элементі	кестелер, моделлер, диаграммалар
ОІЕ-3	Көргізбелі оқу элементі	Таблісалар, суретлер, композициялар
ОІЕ-4	Ауыз екі оқу элементі	Оқытушы які лекцияшінің лекциясы, оқушылардың хабарі
ОІЕ-5	Компьютерлі оқу элементі	ЕНМ ядіна кіретулгінхабарлар, тәлім дастүр мултімедіалар
ОІЕ-6	Аудио-видео, техник құралдары оқу элементтері	Кінофільм, діафільм, діапозітивлар, видеофільм магніт тасмаларі, дисклар
ОІЕ-7	Табиғи объектілі Оқу элементтері	Табиғий объектілер, мікро және макропрепаратлар, гербарий, тулум және һ.б.

Модулли сабақтарда, теманың мазмунінан келіп шыққан ҳалда жоғарыда айтылған оқу іскерлігі элементтерден жеке тәртіпте яки тиісті ОІФЕ ден жийнақ ҳалда пайдалану мүмкін.

3-модул Талим-тарбие процессинде модулли талим теһнологиясынан пайдалану үшін оқытушы төмендегі жұмыстарды амелге асыруі керек:

- Оқу материаллариді модулли режелестіру. Оқу жылі басинда кайсі темаларді модулли талим теһнологиясынан пайдаланып үйренілуін белгілеу;
- Осы темалар бойынша модулли сабақ ісленбелериді жойбарлау;
- Теманың білімлік, тарбиелік және рауажландырушы максетлерге муапық ҳалда модул дастурлериді дүзу;

Модул дастурларі мазмуні және аһмиетіне карай:

1. Оқушылардың индивидуал тарізде істеуіге қаратылған модул дастурларі ар бір оқушының таланті, кизігуі, білім савиясі, өзлестіру дарежесіні анықтау және арттіру, сабақлық үстінде жеке және доретушілік істеу, өз-өзін бағалау көнлікпеларін дамыту;

2. Екі оқушы біргелікте істеуіге қаратылған модул дастурларі жоғарыда айтылғанлардан тысқары, оқушылардың бір-біріні оқыту, өзара біргелікте оқу тапсырмаларын орынлауі және маселеларді шешуі, өзара баклауді амелге асыруі;

3. Оқушылардың кіші группаларда біргелікте істеуіге қаратылған модул дастурлері жоғарыдагілар менен бір бір катарда оқушылар ортасинда катнас, оқу басекісі және тартісі, өзара бірге іслесуі және жардемді амелге асыруді назерде тутаді.

Оқытушы ұсы модул дастурларідан алдін индивидуал тарзідегі модул дастурларінен колдап, оқушылардың оқу материалариді жеке және доретушілік өзлестіру көнлікпелері формаланғанлігіна ісенім пайда кілғаннан соң, екі оқушы біргелікте істеуіге қаратылған модул дастурларі, тиісті педагогикалық шарт шарайтлар жүзеге келғаннен соң, кіші группаларда істеуге қаратылған модул дастурларіден пайдалануі керек.

Кіші группалар үшін дүзілген модуль дәстурларіден пайдалануда екі түрлі колдану бар:

1. Жарыс ұсылы.

Оқытушы оқушыларды тең санлі кіші группаларға ажыратып, модуль дәстүрі құралдарында жеке жұмыстарды пайда етеді. Ар бір модуль ақырында сорау-жуап, оқу баһсі жарыс тарзінде өткеріледі. Группалар ортасінде ғалыптар анікланаді. Группа ағзаларі өз укіплілігін бірге іслесуінің пікірін есепке алған һалда бағалайды.

2. Кіші консултантлар ұсылы.

Оқытушы оқушыларды тең санлі кіші группаларға ажыратып, модуль дәстүрі құралдарында жеке жұмыстарды пайда етеді. Ар бір группаға кіші консултантлар тайінланаді. Кіші консултантлар группа жұмысын басқараді, оқушылардың іскерлігін қадағалайды, тиісті жағдайларда жардем көрсетіледі. Ар бір модуль ақырында сорау-жуап, оқу баһсі өткеріледі. Өзара баклау арқылы оқушылар баһоланаді.

Модуль дәстүрі турларі және олардың аһмиеті дидактик мақсатларді амелге асыру імканиятларін салыстыруда анық көрінаді:

Дидактик мақсетлер	Оқушылардың индивидуал істеуге қаратылған модуль дәстүрі	Екі оқушы біргелікте іслейтін модуль дәстүрі	Кіші группаларда біргелікте іслейтін модуль дәстүрі
Оқушылардың өзлестірген білім дәрежесін анықтау және арттіру.	+	+	+
Жеке істеу көнлікпеларін дамыту	+	+	+
Оқу тапсырмаларын орынлануін арттіру.	+	+	+
Өзара біргелікте, жардемді жүзеге келтіру.	+	+	+
Өз-өзіні бағалау көнлікпеларін дамыту.	+	-	-

Өзара бақлауді амелге асыру	-	+	+
Өзара саубетті жүзеге келтіру.	-	+	+
Оқу баһсі және тартісін жүзеге келтіру.	-	+	+
Дөретушілік және жеке пікірла көнлікпеларін курам топтіру.	+	+	+

Төменде модулли талім теһнологияларі дүзіледі пайда етілган сабақта оқытушы және оқушылардың оқу білу іскерлігіндегі өзіне тан тараптері менен танісаміз. (3- кесте)

Модулли талім теһнологиясы тийкарланган сабақтарда оіушілардің оқу-білу іскерлігі модуль дастарлері дүзіледі пайда етіледі. Оқушылар оқу материаліді модуль дастаріден орын алган оқу тапсырмаларын сіпатлі орынлау арқылы жеке өзлестіреділер және өз оқу іскерлігінің субъектіне айланаділар. Осы тарізде анік талім-тарбие процесінің екі субъекті оқытушы және оқушы оқу процесіннен гөзленген мақсатке еріседі.

Оқытушы оқу материалларіді модуллерге ажратаді және модуль дастарін жаратады. Ар бір модульдің жеке дидактик мақсаты және оқу тапсырмаларды аніклайді. Шінігіу барысында бақлау тест тапсырмалары және жеке іш тапсырмаларын дүзеді. Оқушылардың жеке оқу білу укіплілігін пайда етеді. Модуль дастарі дидактик мақсаді және оқу тапсырмалары менен таністіраді. Оқушылардың модуль дастарі жардемінде өз бетінше жұмыстарін пайда етеді. Маселелі жағдайларды жүзеге келтіреді, тиісті жағдайларда жардем көрсетіледі.

Модуль дастарінен орын алган ар бір модуль жумагінде оқу баһсі, сорау-жуап, саубетлесу, аклий хұжім өткеріледі. Модуль дастарін жумаклайды.

Оқытушінің іскерлігі	Оқушының оқу-білу іскерлігі	Гөзленген Нәтиже
<p>Оқу материалларын модульдерге ажратады және модуль дәстүрін дүзеді. Ар бір модульдің жеке дидактик мақсаты және оқу тапсырмаларын анықлайды. Шінігуі барысында бақылау тест тапсырмаларын және жеке іс тапсырмаларын дүзеді.</p> <p>Оқушылардың жеке оқу білу іскерлігін пайда етеді. Модуль дәстүрі дидактик мақсаты және оқу тапсырмалары менен таныстырады.</p> <p>Оқушылардың модуль дәстүрі жардемінде жеке жұмыстарын пайда етеді.</p> <p>Мәселелі жағдайларды жүзеге келтіреді, тиісті жағдайларда жардем көрсетіледі.</p> <p>Модуль дәстүрінен орын алған ар бір модуль жұмағында оқу баһсі, сорау-жуап, саубетлесу, ақлий хұжім өткеріледі.</p> <p>Модуль дәстүрін жұмақтау. Шінігуі барысында тест тапсырмалары жардемінде оқытушы бақылауіді амелге асыру. Ерісілген нәтижені салыстыру.</p> <p>Оқушыларға ерісілген нәтижесіне муапық һалда жеке және дәретушілік жұмыс тапсырмаларын ұсыныс ету.</p>	<p>Модуль дәстүрі дидактик мақсат, модульдер, модульдердің жеке дидактик мақсаттары, машғулот дауамында орынланатын оқу тапсырмалары, тапсырмалар барысында көрсетпелерді аңлайды. Өз оқу білу іскерлігін пайда етеді.</p> <p>Оқу материалын жеке өзлестіреді, оқу тапсырмаларын сипатлы орынлайды, сурактарға жуап табады.</p> <p>Мәселелі жағдайлардан шығудың оптимал вариантларын пайда етеді.</p> <p>Оқу баһсі, сорау-жуап, саубетлесу және ақлий хұжімде актив қатнасады.</p> <p>Модуль дәстүрі дидактик мақсатыне муапық өз оқу іскерлігін анализ қылады және бағалайды.</p> <p>Тест тапсырмалары дүзіледі өз білімлерін бақылау, кемшіліктері және жол күйілген қателерді анықтау Оларға шек қою жолдарын ізлеу.</p> <p>Үйренілген темаға тиісті кроссворд йоки дәретушілік ізленулі тапсырмаларын орынлайды.</p>	<p>Оқушылар іскерлігі тема тексті жеке және дәретушілік өзлестіруге жоллау, оқу білу іскерлігін босқышпа-басқыш шөлкемлестіру.</p> <p>Оқушыларды модуль дәстүрі дидактик мақсат, модульдердің жеке дидактик мақсатыне муапық оқу білу іскерлігін шөлкемлестіруге үйрету.</p> <p>Тийкаргі идеяні ажрату, логикалық пікір жүріту, пікірін баян ету және тийкарлау көнлікпелері, нүтік және саубетке кірісуге ерісу</p> <p>Ар бір шахстың қасплық және интеллектуал дамуга імқан ярату. Оқушылар ортасында бірге іслесу, өзара жардемді жүзеге келтіру.</p> <p>Өз оқу іскерлігін қарсы пікірледі анализлеу және салыстыру, өз-өзін бақылау және бағалауға үйрету.</p> <p>Өз оқу іскерлігіндегі кемшіліктерге шек қою жолдарын анықтау және өз үстінде істеу режесін дүзуге үйрету.</p> <p>Оқушылардың биологиялық білімлерді өзлестіру нәтижелілігін арттыру.</p>

1.3. Оқытушінің педагогикалық және оқушылардың оқу-білу іскерліклеріндегі өзіне тән тәрептері.

Шінігіу барысында тест тапсырмалары жардемінде оқытушы бақлауіді амелге асіраді. Ерісілген натийжені анализ қылып оқушыларга;а ерісілген натийжесіне муапық һалда жеке және дөретушілік жұмыс тапсырмаларын ұсыныс етеді.

Оқушылар модул дәстүрі дидактик мақсаты, модуллер, модуллардің жеке дидактик мақсетлері, шынығу дауамында орынланатін оқу тапсырмалары, тапсырмалар барысында көрсетпелерді аңлайді. Өз оқу-білу іскерлігін пайда етеді. Шінгіу тексті жеке өзлестіреді, оқу тапсырмаларды сіпатлі орынлайды, сурактарга жуап табаді. Маселелі жагдайлардан шығудің оптімал вріантларін ұсыныс етеді. Оқу баһсі, сорау-жуап, саубетлесу және аклий хұжімде актив катнасаді етеді және һ.б.

Натийже қылып айтканда, оқыту процесінің жетіскенліклері оқытушы тәрепінен оқушылардың білу іскерлігін оқыту уазийпалары және мақсетлерге муапық пайда ета алу көнлікпеларін иелеганлік дәрежесіне байланысты болады. Модуллі талім теһнологиясынан пайдаланудің абзаллік тәрептері, оны дәстүрий талім теһнологиясы менен салыстыруда анік көрінаді.

№	Дәстүрий талім	Модуллі талім
1.	Сабақтар бір турде алып барылады.	Модул дәстүрі талаптары дүзіледі алып барылады.
2.	Уақыттан үнемлі пайдаланілмайді.	Уақыттан натийжелі пайдаланілады.
3.	Оқу материалін өзлестіру даслапкі басқышта болады. Үй уазийпасінің көлемі ортіп кетеді.	Оқушылар тәрепінен оқу материалі жоғары дәрежеде өзластірілуіге, өз үстінде жеке істеуіга імкан жаратілады.
4.	Оқушылардың өзара қатнасы, еркінлігі, нуткін дамыту імканіяті шекленген.	Оқушылар жеке, жуп һалда кіші группаларда іслейді, олар ортасінде дослік катнас, өзара жардем, бірге іслесу жүзеге келады, нуткі ривождлантірілады.
5.	Таза темані уйренуде орта дәрежелі оқушыга салыстырмалі мөлжел алынаді. Оқушылар іскерлігі пас,	Ар бір оқушы өз кізігіуі, талантна тийкарланіп білімідні асыру мақсетінде жеке және дөретушілік

	таяр білімлерді өзлестіруге каратіладі.	іслеп таза білімлерді өзлестіреді.
6.	Оқушылар білімін оқытушы бағалайды.	Өз-өзіні баклау, өзара баклау және оқытушы баклауі амелге асіріладі.
7.	Педагогикалық қатнасықтар авторитар технологияга тийкарланаді.	Педагогикалық қатнастар өзара бірге тийкарланаді.

1.4. Модуллі тәлім технологиясы бойынша талабадін өз-өзіні баклау қылуіга қаратылган модул дастүрі

Модул дастүрі дидактик мақсаты: Сіз модул дастүрі жардемінде жеке іслеп, биологияны оқыту процесіне замонагой талым технологияларінан бірі модуллі талым технологияларіді колдану, ұсы технологиялардың өзіне тан тараптері, модуллі сабақтардың дастүрий сабақтардан паркі және абзаллігі, оқушылардың білу іскерлігін шөлкемлестіру және баскару жолдары менен танісуініз, методик талым, көнлікпе және канігелерін, касплік шеберліктері, нүтік және саубет мадениетінгізді дамытуінгіз зарүр.

1-модул. Мақсет: Модуллі талым технологияларінін өзіне тан тараптеріні, модуллі дастур дүзуде оқытушінің амелге асыруі керек болган тадбірлер менен танісу.

Тексттегі 1-модулді діккат пенен окіп шігін және төмендегі сурактарга жуап тобің:

Модуллі талым технологияларінін өзіне тан тараптері және аһмиетін үйреніп шігін.

Модул дастүріде өзінде неларді бірлестіреді?

Биологияны оқытуда модуллі талым технологиясынан пайдалану үшін оқытушінің амелге асыруі керек болган тадбірларіді айтін.

2-модул. Модул дастүрі дидактик мақсетін анықтауін уйрену.

Тексттегі 2-модулді діккат пенен окіп шігін және төмендегі сурактарга жуап тобің:

Оқытушы модул дастүрі дидактик мақсетін анықтау үшін нелерге ітібарін каратуі зарүр?

Биология оқу пәнінің дидактик мақсаттар жыйнағы (ДМЖ), модуль дәстүрі дидактик мақсаты (МДМ), модульдердің жеке дидактик мақсаттары (ЖДМ)тің анықтауды үйренің.

Тәлім дерегіне қарай оқушылардың білу іскерлігін қандай оқу іскерлігі элементтері (ОІЕ)нен пайда табуын анықлан.

Тәлім – тәрбие процесінде модульлі тәлім технологиясынан пайдалану үшін оқытушы қандай тәярлік жұмыстарын әмелге асыруы керек?

3-модуль. Мақсат: Модуль дәстүрінді дұзу принциптерін үйрену.

Тексттегі 3-модульді диккатпенен оқып шігін және төмендегі сурақтарға жуап тобын:

Модуль дәстүрінді дұзу үшін оқытушы нелерге ітібар беру керек?

Текстте берілген модульлі сабақтың модуль дәстүрін көріп шігін. Модуль дәстүрі дидактик мақсаты, сабақтың білімлік, тәрбиелік және рауажландырушы мақсатыне қай дәрежеде уйғынлігін көріп шігін.

Модуль дәстүрі дидактик мақсаты және модульдердің жеке дидактик мақсатты (ЖДМ) не қаншалік мас еканлігін анықлан.

4-модуль. Мақсат: Модуль дәстүрі турлары және олардың өзіне тән тәрептерін үйрену.

Тексттегі 4-модульді диккатпенен оқып шігін және төмендегі сурақтарға жуап тобын:

Модуль дәстүрінде қандай турлары бар?

Модуль дәстүрлерінің дидактик мақсаттерді әмелге асыру імканіяттерін анықлан.

Модуль дәстүрі дүзіледі оқушылардың білу іскерлігін шөлкемлестіру және басқалардың өзіне тән тәрептерін анықлан.

5-модуль. Мақсат: Биологияны оқытуда модульлі сабақтардан пайдаланудың өзіне тән тәрептері менен тәнісу.

Тексттегі 5-модульді диккатпенен оқып шігін және төмендегі сурақтарға жуап тобын:

Модуллі сабақтың барысы менен таңисін. Сіз және нелерді ұсыныс еткен болар едіңіз?

Модуллі сабақтың ісленбесін және технологиялық картасын көріп шігін. Осы сабақтарда оқушылардың білу іскерлігін шөлкемлестіру және басқалардың басқыштарын аніклан.

Модуллі талым технологияларыда оқушылардың білімі кандай формада баклау кілінуін көріп шігін. Сіз кандай формані ұсыныс еткен болар едіңіз?

6-модул. Максет: Модуллі сабақтың пайда етілуін уйрену.

Тексттегі 6-модулді діккат пенен окіп шігін және төмендегі сурактарга жуап тобін:

Модуллі сабақтың дүзілісін дастүрий сабақ дүзілісі менен салыстырін.

Модуллі талым технологиясын дастүрий талым технологиясы менен салыстырін.

Модуллі сабақтардын абзаллікларын баян етің. Пікірлеріңізге тийкарланип төмендегі кестені толтірін.

Сабақ басқыштары Модуллі сабақтар Дастүрий сабақтар

7-модул. Модул дастурін жумақтау.

Максет: Өз іскерлігін салыстыру, өз-өзін бағалау.

Модул дастүрі дидактик мақсетін окіп шігін. Гөзленген мақсатке кай дарежеде ерістініз?

Тексте берілген тийкаргі түсініктер және таяніш атамаларді салыстырін.

Осы текст және модул дастурі сіздің педагогикалық іскерлігінде кандай өзгерістер болуына імкан таярлайды деб ойлайсіз?

1. Жеке істеу процесіндегі іскерлігінзді 5 баллі тізімде бағалаң.
2. Жеке іш дауамындагі өз іскерлігінзден канігіу пайда кілган болсаңіз танлаган темаіңіз бойынша модуллі сабақ ісленбесін жойбарлаң.
3. Жеке іш дауамындагі іскерлігінзден конігіу пайда кілмаган болсаңіз текст және модул дастурі үстінде кайтадан іслең.

II-негизги бөлім Биологияны оқытуда модульді сабақтардан пайдалану.

2.1. Атіргүлілер туқымласы тақырабындағы модульді сабақтың дүзілісі және технологиялық картасы.

Модульді тәлім технологияларынан биология және экологияны оқытыуда пайдаланыу үлкен ахміетке іе. Модульді тәлім технологиясынын озіне сай қасіеті сабақта үйренілетугын тема логікалық жақтан жуумақланган пікірлі модульларга ажыратылады және модуль дәстүрі дүзіледі. Модуль дәстүрі бул оқыушынын усы сабақты оқыу біліу іскерлігін басқарыу дәстүрі болып ол модуль дәстүрінін дідактікалық мақсетін, оқыушылардын орынлауы керек болган оқыу тапсырмаларын, тапсырмаларды орынлау жузесінен корсетпелерді оз ішіне алады.

Томендегі сабақ проекті берілмекте.

Сабақтың темасы:	Атіргүлілер туқымласы.
Сабақтың тәлімдік мақсеті:	Оқыушыларды атіргүлілер туқымласы тійіслі жабайы және маденій осімліклердін дүзілісіндегі озіне тійіслі қасіеттері менен таныстырыу
Сабақтың тарбиялық мақсеті:	Осімліклер дунясына салыстырып сапалы мунасебетті пайда етіу экологиялық, экономикалық, естетікалық және мораллық жақтан тарбия беріу.
Сабақтың рауажландырыушы мақсеті:	Оқыушылардын сістематікалық бірліктері, осімліклердін дүзілісі хаққындагы білімлерін бақлау, осімліклерді таныу және ажыратыу, сабақлық устінде оз бетінше іслеу конлікпелерін рауажландырыу.
Сабақты ускенелеу:	Шіповнік, атіргүл, алма, шабдал, алша, ерік гуллерінін дүзілісі муляжі, гербарійлары, кестелері. «Атіргүлілер туқымласы»
Сабақта пайдаланатугын технология:	Модульді тәлім технологиясы (оқыушылардын кіші топарларда іслеуіне молшерленген модуль дәстүрі).

Сабақтың барысы: I. Шолкемлестіріуі болімі.

II. Откен тема бойынша оқыушылар білімін тест сорау-тапсырмалары жардемінде анықлау және бахалау.

III. Оқыушыларды сабақ темасы, мақсеті барысы менен таныстыру және олардын іскерлігін оқыу тапсырмаларын орынлауға жоллау.

IV. Жана теманы уйреніу.

а) Жана тема бойынша дузілген модул дастурін тарқатыу және оқыушыларды модул дастурнін дідактікалық мақсеті менен таныстыру.

б) Оқыушылардын модул дастуріндегі оқыу тапсырмаларын оз бетінше орынлауға багдарлау.

в) Хар бір оқыу іскерлігі элементі, тапсырмалардын толық орынланыуын бақлау, тійіслі корсетпелер беріу.

г) Хар бір оқыу іскерлігі элементі жууамагында сорау-жууап ямаса дікуссия откізіу.

Оқытыушы усы сабақта уйренілетугын оқыу материалын томендегі логікалық жуумақларын пікірлі екі болімге ягный модулге ажыратады:

I. Атіргуллілер туқымласынын улыуа белгілері.

II. Атіргуллілер туқымласынын жабайы және маденій уакіллері

Усы тійкарда томендегі модул дастурі дузіледі.

Атіргуллілер туқымласы темасы бойынша оқыушылардын кіші топарларда іслеуіне молшерленген модул дастурі.

Модул дастурінін дідактікалық мақсеті:

Сіз модул дастурі жардемінде оқыушылар менен кіші топарларда біргелікте іслеп, атіргуллілер туқымласынын озіне тійіслі блгілері жабайы және маденій уакіллері менен танысыңыз, олардын адам омірі және табіятта економікамызды рауажландырыуда тутқан орнын анықлауыңыз, сабақ устінде оз бетінше іслеу конлікпелерінізді рауажландырыуыңыз зарур.

1-кесте

Семя аты	Тамыр дузілісі	Жапырагы	Пақалы	Гулі	Мійуесі
----------	----------------	----------	--------	------	---------

Атіргуллілер туқымласы					
---------------------------	--	--	--	--	--

2-кесте

Атіргулліле р Туқымласы	Тірішілік формасы	Пақалы	Жапыраг ы	Гүлінің формулас ы	Мійәесі	Ақмій еті
Шіповнік						
Алма						
Атіргул						
Алмұрт						
Алма						
Бехі						

1. Оқыўшылардын модуль дәстүрі жардәмінде өз бетінше жұмысларды шолкөмлестіріў. Ҳәр бір модуль жуўмағында оқыўшылар топары менен сораў-жуўап, оқыў діссүсиясын өткізіў.

2. Модуль дәстүрін жуўмақлаў. Жана тема бойынша оқыўшылардын өзлестірген білімлерін тест тапсырмалары жардәмінде бақлаў және бақалаў.

3. Жана теманы қайта іслеў және жуўмақлаў

4. Уйге тапсырма беріў.

Оқытыўшы модуль дәстүрі жуўмағынан сон, оқыўшыларға жана тема бойынша тест тапсырмаларын ұсыныс етеді. Оқыўшылар тест тапсырмаларының жуўапларын анықлағаннан сон оқытыўшы дұрыс жуўапларды жаріялайды. Оқыўшы өз жуўапларын өзі тексереді және модуль дәстүрінің тійіслі графасына өз бақасын қояды. Оқыўшы өзін өзі бақлайды.

Модуль дәстүрінің орынланыўын барлайды. Оқыўшылар ортасында өз-ара бақлаўды қоллаўда жақсы натійже береді.

Оқытушы модуль дәстүрі жумағынан соң, оқушыларға таза тема бойынша тест тапсырмаларын ұсыныс етеді. Оқушылар тест тапсырмаларының жуапларын аніклаганнан соң, оқытушы түрі жуапларн дагаза кылады. Оқушы өз жуапларын өзі тексереді және модуль дәстүрі тиісті графасына өз баһасін қояді. Осы тарізде оқушы өз-өзін баклау кылады. Модуль дәстүрі орынлануін қадағалау, оқушылар ортасында өзара баклауді колдану да жаксі натійже береді.

2.2. Суда және кургаклікта жасаушілардың түрлілігі және аһмиеті тақырабындағы модулли сабақтің дүзілісі және теһнологік картасі.

Сабақтің темасі: Суда және кургаклікта жасаушілардың түрлілігі және аһмиеті

Сабақтің білімлік мақсаты: Оқушыларды суда және кургаклікта жасаушілардің түрлілігі, куйріксіалар, куйріклілар тұсысінің өзіне тан тараптері, уакіллері және аһмиеті менен таністіру.

Сабақтің тарбиелік мақсаді: Оқушыларды суда және кургаклікта жасаушілардың түрлілігі, куйріксіалар, куйріклілар туісінің өзіне тан тараптері, уакіллері және аһмиеті менен таністіру арқылы ілмий дүниекарасін кеңейту, экологиялық және экономикалік тарбие беру.

Сабақтің рауажландырушы мақсаты: Оқушылардың суда және кургаклікта жасаушілардың түрлілігі, куйріксіалар, куйріклілар туісінің өзіне тан тараптері жөніндегі білімлері, сабақлық үстінде жеке істеу көнлікпеларі, нутік және саубет мадениетін дамыту.

Сабақті кұралландіру: Суда және кургаклікта жасаушілардің түрлілігі, куйріксіалар, куйріклілар туісінің өзіне тан тараптері, уакіллері көрсетілген кестелер.

Сабақта пайдаланілатін теһнология: Модулли талім теһнологиясы (екі оқушы біргелікте істеуіге қаратылған модул дастурі)

Сабақтің барысы:

I. шөлекемлестіруші бөлім

II. Отқан тема барысында оқушылар білімін тест сорау-тапсырмалары жардемінде анықтау және бағалау.

Оқушыларды сабақ темасі, мақсаді, барысы менен таністіру және олардың іскерлігін оқу тапсырмаларды орынлауга жоллау.

Таза темані үйрену:

а) таза тема бойынша дүзілген модул дастуріні таркату және оқушыларды модул дастурі дидактик мақсаты менен таністіру;

б) оқушылардың іскерлігін модуль дәстүріндегі оқу тапсырмаларды жеке орынлауға жоллау;

в) әр бір оқу іскерлігі элементі тапсырмалардың толық орынлауын қадағалау, тиісті көрсетпелер беру;

г) әр бір оқу іскерлігі элементі ақырында сорау-жауап яки саубетлесу өткеру.

Оқытушы ұсы сабақта үйренілетін оқу материалін төмендегі логикалік тамамланған пікірлі төрт бөлімге яғний модульға ажратаді:

куйріксізлар түісі.

куйріклілар түісі.

Суда және кургаклікта жасаушілардің аһмиеті.

Суда және кургаклікта жасаушілардың жалпы сипатламасі.

Осы негізінде төмендегі модуль дәстүрі дузіледі.

“Суда және кургаклікта жасаушілардың түрлілігі және аһмиеті” темасі бойынша екі оқушы біргелікте істеуі қаратылған модуль дәстүрі.

Модуль дәстүрі дидактик мақсаты:

Сіз шерігінгіз бенен біргелікте іслепп суда және кургаклікта жасаушілардың, түіслары, олардың өзіне тан тәрептері, куйріксізлар, куйріклілар түісі уакіллері және олардың аһмиеті менен танісуіңіз, сабақлық үстінде жеке істеу көнлікпеларінгіз, нутік және саубет мәдениетінгізді дамытуінгіз зарүр.

Оқу іскерлігі элементі (ОІЕ)	Оқушылар өзлестіруі керек болған оқу материална тиісті тапсырмалар	Тапсырмаларды орынлау бойынша көрсетпелер	баһо
1-ОІЕ	Максет: куйріксізлар түісінің өзіне тан тәрептері, уакіллері және олардың аһмиетіні уйрену.	Шерігінгіз бенен біргелікте іслан	
1.	Сабақлықдагі текстті діккат пенен окіп шігіп,		
2.	төмендегі сурактарға жуап тобін және тапсрмаларді орынлан:		
3.	куйріксізлар түісінің кіруші жануарлардың өзіне тан тәрептерін анықтаң.		
4.	куйріксізлар түісіна кіруші жануарларді	Оқушылар	

5. 2-OIE	анықтаң. Өзбекистанда куйріксізлар туісінің кайсі уакіллері кең таркалган? жасіл баканің жасау орталыкі, сірткі дүзілісіндегі өзіне тан белгілер және аһмиетін үйренің.	группасі менен өткерілетін сорау-жуапда актив қатнасың.
1. 2. 3. 4.	1. Көл бакасі және курбакані салыстырің, ұқсаслік және паркін аніклан. 2. Максет: куйріксізлар туісліларының өзіне тан тараптері, уакіллері және олардың аһмиетіні үйрену. 3. Сабаклықдагі тексті діккат пенен окіп шігіп, төмендегі сурактарга жуап тобін және 4. тапсрмаларді орыңлаң: куйріксізлар туісіна кірейугін уакіллернін өзіне тан тараптеріні үйренің.	Шерігініз бенен біргелікте іслан
3-OIE	Олардың куйріксізлар туісі уакіллеріден кайсі белгіларі менен парік қылуін анықтаң. 1. куйріксізлар туісі уакіллері кайжерлерде жасайді? 2. Не себептен Орта Азия аймагінде куйріксізлар туісі уакіллері ушрамайді? Максет: Суда және кургаклікта жасаушілардін аһмиетін үйрену. 3.	Оқушылар группасі менен өткерілетін сорау-жуапда актив қатнасың. Пікірінгізді тийкарлан.
4-OIE	Сабаклықдагі тексті діккат пенен окіп шігіп, төмендегі сурактарга жуап табін және тапсрмаларді орынлаң: 1. Бакалар және курбакалардін аһмиетіні аніклан. 2. Суда және кургаклікта жасаушіларді корғау үшін кандай тадбірлер амелге асірілган? 3. Сіз суда және кургаклікта жасаушіларді корғау үшін кандай тадбірлерді амелге асыруді ұсыныс еткен бөлардінгіз? Максет: Суда және кургаклікта жасаушілардін жалпы та`ріпін үйрену.	Пікірінгізді тийкарлан.
5-OIE	Суда және кургаклікта жасаушілардін жалпы та`ріпін үйренің. Суда және кургаклікта жасаушіларді баліклар менен салыстырің. Ұқсаслік және парікларды аніклан. Суда және кургаклікта жасаушілардін кургаклікта жасау мүнәсәбеті менен кандай өзгерістер жүзеге келген? Өзлестірген білімларі-	Баһа кейінгі графага қойылады белгілеген тапсыріманғізді айтп өтің

	<p>нгіз дүзіледі 1-кестені толтірін. Модул дастурін жумақтау. Модул дастур дидактик мақсетін окіп шігін. Сіз оган кай дәрежеде ерісдініз? Өзінгіздің оқу іскерлігінізді бес баллі системасінде баһалан. Оқу іскерлігінізден қанықіу пайда кілган болсангіз сувда және кургаклікта жасаушілардін туісларін және уакіллерін атларынан пайдаланып кроссворд дузін. Егер өз окі іскерлігіңізден ерісілген натийже сізді қаніклантірмаса, модул дастурін жардемінде темані кайта үйренің.</p>	
--	--	--

1-жадғанел.

Салістірілатін тареплер	Балік	Бақа
<p>жасау орталігі және жасау жагдайі. Сірйкі дүзілісі. Склеті және бұлшік еттері Ас сіңіру системасы Дем алу системасы. Қан айлану системасы. Боліп шігару системасы. Нерв системасы. Көбеюі.</p>		

Оқушылардың модул дастурі жардемінде жеке жұмыстарін шөлкемлестіру. Ар бір модул ақырында оқушылар жамааті менен сорау-жуап, оқу саубетлерін өткеру.

Модул дастуріні жумақтау.

Таза тема бойынша оқушылардың өзлестірген білімлерін тест тапсырмалары жардемінде баклау және бағалау.

Таза темані кайта істеу және жумақтау.

Уйге тапсырманы беру.

2.3. Қанның формалі элементтері тақырабындағы модулі сабақтың дүзілісі және технологік картасы.

Сабақтың темасы: Қанның формалі элементтері

Сабақтың білімлік мақсаты: Оқушыларды қанның формалі элементтері еритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер және қанның ұйыу процесі менен таныстыру.

Сабақтың тәрбиелік мақсаты: Оқушыларды қанның формалі элементтері еритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер және қанның ұйыу процесі менен таныстыру арқылы ілмий дүниеқарасын кеңейту, гігенилік, экологиялық тәрбие беру, қасіпке жоллау.

Сабақтың рауажландырушы мақсаты: Оқушылардың қан және оның құрам бөлімі жөніндегі білімдері, сабақтық үстінде жеке істеу көңілқпелері, нүтік және саубет мәдениетін дамыту.

Сабақты үскенелеу: Қанның формалі элементтері еритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер және қанның ұйыуі көрсетілген кестелер.

Сабақта пайдаланілатін технология: Модулі талім технологиясы (оқушылардың кіші группаларда істеуіге қаратылған модуль дәстүрі)

Тийқаргі түсініктер және таяніш білімдер: қанның формалі элементтері, еритроциттер, лейкоциттердің түрлері, тромбоциттер, гемофілія және қанның ұйыу процесі.

Сабақтың барысы: Шолқемлестіруші бөлім
Өткен тема барысында оқушылар білімін тест сорау-тапсырмалары жардемінде анықтау және бағалау. Оқушыларды сабақ темасы, мақсәді, барысы менен таныстыру және олардың іскерлігін оқу тапсырмаларын орынлауға жоллау.

Таза темані үйрену: а) таза тема бойынша дүзілген модуль дәстүріні тарқату және оқушыларды модуль дәстүрі дидактик мақсаты менен таныстыру;
б) оқушылардың іскерлігін модуль дәстүрідагі оқу тапсырмаларын жеке орынлауға жоллау;

в) ар бір оқу іскерлігі элементі тапсырмаларының толық орынлануын қадағалау, тиісті көрсетпелер беру;

г) ар бір оқу іскерлігі элементі жумағанда сорау-жуап яки саубет өткеру.

Оқытушы ұсы сабақта үйренілетін оқу материалін төмендегі логикалік тамамланған пікірлі төрт бөлімге яғни модульге ажратаді:

Ерітросітлер.

Лейкосітлер.

Тромбосітлер.

Каннін уйіуі.

Осы негізінде төмендегі модуль дәстүрі дүзіледі.

“Каннін формалі элементтері ” темасі бойынша оқушылардың кіші группаларда істеуіге қаратылған модуль дәстүрі.

Модуль дәстүрі дидактик мақсаты:

Сіз оқушылар менен кіші группаларда біргелікте істеу менен бірге каннін формалі элементтері ерітросітлер, лейкосітлардін турлері, тромбосітлер және каннін уйіуі процесі менен танісуінгіз, сабақлық үстінде жеке істеу көнлікпеларінгіз, нүтік және саубет мәдениетінгізді дамытуінгіз зарүр.

Оқу іскерлігі элементі (ОІЕ)	Оқушылар өзлестіруі керек болған оқуматериаліға тиісті тапсырмалар	Тапсырмаларні орынлау бөйі-сһа көрсатмалар	б а һ о
1-ОІЕ	Максет: Ерітросітлердін дүзілісі, пайда болуы, мугдарі және тийкаргі уазийпасін уйрену.	Оқушылар группасі менен біргелікте іслан	
1.	Сабақлықдагі текстті діккат пенен окіп шігіп, төмендегі сурактарға жуап табін және		
2.	тапсрмаларді орынлан: Ерітросітлардін кайжерда пайда болуы және		
3.	дүзілісідегі өзіне танлігін уйрену.		
4.	Ерітросітлардін боска клеткалардан кандай паркі бар?		
5.	Адам канінде ерітросітлардін пайдал болуы және нормал мугдарда болуы кандай дереклерге байланысты?	Оқушылар группасі менен өткерілетін	
6.	Ерітросітлар ғұмырінін дауамлігі және кайжерда	сорау-жуапда	

<p>2-ОІЕ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2. 3. 4. 5. 6. 	<p>паршалануін аніклан. Бұл затлар қайсі процесте жумсалады? Ерітросітлардін тийкаргі уазийпасін аніклан. Ерітросітладнін сані және олар кураміндагі гемоглобін мугдарінін кемейіуі қандай кеселлікті келтіріп шікараді? Максет: Лейкосітлардін дүзілісі, пайда болуы, мугдарі және тийкаргі уазийпасін уйрену. Сабақлықдагі текстті діккат пенен окіп шігіп, төмендегі сурактарға жуап табін және тапсрмаларді орынлан: Лейкосітлардін ерітросітларден қандай паркі барлігін аніклан. Лейкосітлардін қандай турларі бар?</p>	<p>актив қатнасын</p> <p>Оқушылар группасі менен біргелікте іслан</p>
<p>3-ОІЕ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2. 3. 4. 5. 6. 	<p>Лейкосітлардін нормал сані, олардың көпайіуі және кемейіуі менен байланысты һалда келіп шігатін кеселлікларді аніклан. Лейкосітлардін тийкаргі уазийпасін аніклан. Фагосітоз процесі қайсі алым тарепінен анікланған? Қайсі дереклер та`сірінде лейкосітлардін сані кемейеді? Максет: Тромбосітлердің дүзілісі, пайда болуы, мугдарі және тийкаргі уазийпасін уйрену. Тромбосітлар қайжерлерде пайда болады? Тромбосітлер ерітросітлер және лейкосітларден қайсі белгілері менен парікланаді?</p>	<p>Оқушылар группасі менен өткерілетін сорау-жуапда актив қатнасың.</p>
<p>4-ОІЕ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2. 3. 4. 5. 6. 	<p>Тромбосітлардін санін және омірінін дауамлілігі аніклан. Тромбосітлардін тийкаргі тапсырмаларын аніклан. Тромбосітлардін кемейіуі қандай кеселлікларді келтіріб шігараді? Тромбосітлер курамінда қандай зат болады және ол қандай уазийпасін орынлайды? Максет: Каннін уйіу процесі және оган та`сір</p>	
<p>5-ОІЕ</p>	<p>көрсететін дереклерді уйрену. Кан уйіуін қандай аһмиеті бар? адамда кан уйіуін өзгеруі қандай натийжелерге алып келеді? Кан уйіуі процесін үйренің. Кан уйіуінде қатнасетін дереклерін анықтаң. Гемофілія кеселлігінін өзіне тан тареплерін</p>	

	<p>үйренің.</p> <p>Кашан және қандай халатда қаннiн уйiуi тасiрi кемейедi?</p> <p>Өзлестiрген бiлiмларiнгiз дүзiледi 1-кестеде толтiрiн.</p> <p>Модул дастурiн жумаклан.</p> <p>Модул дастүрi дидактик мақсетiн окiп шiгiн.</p> <p>Сiз оган қай дәрежеде ерiсдiнгiз?</p> <p>Өзiнгiздiн оқу iскерлiгiн бес баллi системасiнде баһалан.</p> <p>Оқу iскерлiгiн қанықiу пайда кiлган болсанiз Заңiнiң формалi элементтерi, қаннiн уйiуi тиiстi атамалардан пайдаланып кроссворд дүзiн.</p> <p>Егер өз оқу iскерлiгiнен ерiсiлген натийже сiздi қанатлантiрмаса, модул дастурi жардемiнде теманi қайта үйренiң.</p>		
--	--	--	--

1-кесте

Қаннiн формалi элементтер i	Дүзiлiсi	Пайда болган орган	1 мм ³ қандагi мугдарi	Жасау дәрежесi	Тийқаргi уазийпасi
Ерiтросiт-лер					
Лейқосiт-лер					
Тромбосiтлер					

Қорытынды

Жалпы білім беретін мектептерді қайта құру оқыту процесінде оқушылардың пікірлеуін дамытатын, оқу проблемаларын шешетін жаңаша әдістерді талап етеді. Сабақтың эффективлігі негізінен оқушылардың белсенділігіне, олардың үйренілетін материалға қызығушылығына, мұғалімнің оқыту шеберлігіне байланысты болады.

Биологияны үйренуде оқушылардың біліу іскерлігін активлестіру үшін сабақтың оқушылардан өткен тақырып бойынша өздестірген білім, көнлікпе және дәрежелерін анықтау, оларды тізбектеу, жаңа тақырып бойынша өздестірген білім, көнлікпелерін бақлау, сондай-ақ, жаңа тақырыпты үйренуде локал технологиядан пайдалану мақсатқа сай болады.

Биология тәлім стандарты биология тәлімінің бас мақсаты жан-жақты дамыған жетік тұлғаны дайындау. Бір жақдан тіршіліктің күй дәрежелері болу, молекула клетка дәрежесін өзіне бірлестірілсе, екінші жақдан организмнің өзі тіршілік дузіліуінің жоқары дәрежесі болу, популяция-тур, біогеоценоз. Биосфера дәрежелер тәртібінде кіріуін ітібарға алып, биология тәлім стандартының тәлім бағдарлардан бірінші-болып, «организм биологик сістема» алынған. Мемлекет тәлім стандартын істеп шығыудағы негізгі принциптерден бір мемлекет тәлім стандарты мемлекет. Жәмиет, талабына шахс зәрүрлігіне байланысты. Кейінгі жылдарда жәмиет ағзаларына, экологик теппе-тендіктің бузылуы жәнеде адамдар өміріне зыян тійгізбекте. Бундай ұақытда жастарды экологик буйымдар бенен куралдандыру, тәбиғый ресурстарға ақыл бенен жетіу, өсімдік, жануар түрлерін асыру, топырақ шорлануға қарсы гүресіу. Су, ауа, топырақ тазалығын сақтау тдбірлары менен таныстыру болып саналады-соны ітібарға алып біология тәлім стандартына тәлім моріунның екінші сыпатыда «экологик сістемалар» дан алынған. Кейінгі жылларда дінге еркінлік беріліуі мінезі менен шахслар дүнья білімлерінің жәміет раўажлануындағы ролін

інкар етіп, жасларға тек дінй білім беріу. Олар органик әлемдегі тарихый протцес, өсімдіктер жануарлар, адамдар миллион жылдар аралығында өзгергендігін тән алмақта. Соның үшін жәмиеттің әзіргі дамыуы жастарға діни әдептілік нормаларын сіндіріу бенен органик алымлардың тарыхый дамуы туўрысындағы білімдерді беру. Оларда тәбигат және жәмиет тарихын туўры түсініуі імкан жаратады, сол себепті биология тәлім стандартында оқушылар өзгертіуі тиіс болған мажбүриі білімдер келтірілген. Биология тәлім стандартында білімнің минимал талаптар оқушыларға қандай өзгертіуіне анықтау мақсетінде әр бір оқу сабағында тапсырмалар берілген.

ПАЙДАЛАНҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Каримов И.А. Баркамол авлод - Узбекистон пойдевори, Ташкент, 1997, 96-б
2. Каримов И.А. Буюк мақсад йулидан оғишмайлик, Тошкент, «Узбекистон» 1993, 55-б
3. Кадрлар тайерлашнинг миллий дастури, Тошкент, 1997, 12-б
4. Умумий урта таълимнинг давлат таълим стандарти ва укув дастури, 1-махсус сон, «Шарқ», 1999, 30-б
5. «Компьютерлаштиришни янада ривожлантириш ва ахборот коммуникация технологияларини жорий этиш чора-тадбирларни тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қарори, «Халқ сўзи», 2002-жыл 8-июнь
6. Толипова Ж.О. Биологияни ўқитишда педагогик технологиялар. Т. Чўлпон номидаги нашрийот – матбаа ижодий уйи 2011 йил.
7. Толипова Ж.О. Биологияни ўқитишда педагогик технологиялар. Низомий номидаги ТДПН. Тошкент 2009 йил.
8. Валиева М. Білім беру технологиялары және оларды оқу-тәрбие үрдісіне енгізу, Алматы, 2002, 45-б
9. Жанпейісова М. Модульдық оқыту технологиясы оқушыны дамыту құралы ретінде, Алматы, 2002, 10-56-б
10. Зиёмухаммедов Б. Абдуллаева Ш. Илғор педагогик технология. Назария ва амалиет. Ташкент, Абу Али ибн Сино, 2001, 34б
11. Инновациялық педагогикалық технологиялар, Методикалық колланба, Нөкис, 2005, 20б
12. Йулдошев Ж., Усмонов С. Педагогик технология асослари, Ташкент, 2004, 60б
13. Мейірманқұлова Т. Білім берудің инновациялық технологиясы, Алматы, 200490-б
14. Очилов М. Янги педагогик технология.- Қарши: Насаф, 2000, 56-б
Өтенов Т., Тәжетдинов М. Ботаника терминлериниң русша-қарақалпақша қысқаша түсіндірме сөзлиги.- Нукус: Билим, 1991.-147 б.
15. Сайидахмедов Н. Янги педагогик технологиялар, Ташкент, 2003
Толипов У, Усмонбоева М. педогогик технологияларнинг тадбиқий асослари-2005, 12-б
16. Толипова Ж.О., Ғофуров А.Т. Биология таълими технологиялари.- Тошкент: Уқтувчи, 2002.- 124 б.
17. <http://www.edustorng.ru/main/book/pedagogtechno.htm>
18. <http://dl.nw.ru/theories/technologies>

